

NOVIOPOSTA

In dit nummer

De Maas-Buurtspoorweg

Supporters van Quick 1888 Nijmegen

Spoor en Post in Nijmegen

Een mooie gelegenheid voor een stempel

40 jaar lid van Noviopost

Postverwerking op station Nijmegen

Halfgeleiders: van silicium naar chip

Traianus, Romeins keizer (98-117)

Willem Molengraaff

Redactie:
J. Mulder
J. Spijkerman
J.M.A.G. Stroom

Fotografie:
W.A. v.d. Wagt

Basis ontwerp:
L. Thijsen

Illustraties:
vacature

Expeditie:
F. Piers
Tolhuis 35-17
6537 NN Nijmegen
Tel. 024-3444208

40 jaar Noviopost

Afbeelding 47

Afbeelding 13. De chipfabriek van NXP aan de Gerstweg in Nijmegen (foto Marcel M. Claassen)

Afbeelding 25, Eerstedagafdruk van filatelieloket-stempel Nijmegen

De afbeeldingen komen, van boven naar beneden, uit de artikelen:

- Traianus, Romeins keizer (98-117)
- Halfgeleiders: van silicium naar chip
- Een mooie gelegenheid voor een stempel

Een mooie gelegenheid voor een stempel

Tegenwoordig komt het nauwelijks meer voor, maar er is een tijd geweest dat de posterijen bij allerlei gelegenheden speciale stempels gebruikten. Vooral op postzegeltentoonstellingen, maar ook bij andere manifestaties, werd een zogeheten tijdelijk hulpkantoor of tijdelijk bijkantoor ingericht, waar poststukken van een gelegenheidsstempel werden voorzien. Die poststukken kon je in een speciale tijdelijke brievenbus deponeren, waarna ze gestempeld werden en in het postverkeer opgenomen, of je liet ze aan het loket stempelen en nam ze meteen mee naar huis. Soms was er alleen een tijdelijke brievenbus en werd de post later op het postkantoor gestempeld.

In de loop van de tijd werd het steeds gebruikelijker om stempelafdrucken bij de PTT aan te vragen via gefrankeerde en aan jezelf geadresseerde poststukken. De post stimuleerde dat zelfs, bijvoorbeeld via de uitgaven Profil en Stempelnieuws.

Voor dit jubileumnummer van *Novi-oposta* hebben we een overzicht gemaakt van alle gelegenheidsstempels die in de loop der jaren gebruikt zijn in Nijmegen. Dat daar veel Vierdaagsestempels bij waren, zal u niet verbazen. Maar er waren ook andere manifestaties en tentoonstellingen.

Machinestempels met Nijmeegse motieven laten we in dit artikel buiten beschouwing, wel zullen we een handstempel tonen dat strikt genomen geen gelegenheidsstempel is, maar wel in Nijmegen gebruikt werd, namelijk het filatelieloketstempel. Ook komen nog-

Afbeelding 1, aankondiging van de tentoonstelling in de Provinciale Geldersche en Nijmeegse Courant van 6 september 1919.

al wat gelegenheidsstempels aan de orde die in Nijmegen gebruikt zijn zonder dat ze de plaatsnaam Nijmegen vermeldden.

In ieder subkopje van dit artikel vindt u een verwijzing naar de nummers van de bijbehorende illustraties.

1919: Philatelistendag (1-2)

Het eerste Nijmeegse gelegenheidsstempel werd gebruikt in 1919, op de 10e Nederlandsche Philatelistendag, die 6 en 7 september gevierd werd in De Vereniging. Het officiële gedeelte van het tweedaagse evenement bestond uit een vergadering en een congres, maar er was ook een postzegeltentoonstelling waarbij - ook toen al - handelaren aanwezig waren.

Het rubberstempel was eenvoudig uitgevoerd, voorzien van gelegenheid, plaatsnaam en datum en werd in paarse inkt op de aangeboden poststukken afgedrukt. Het stempel had geen verwisselbare datum, dus op beide dagen werd gestempeld met '6 september 1919'.

In de Provinciale Geldersche en Nijmeegse Courant 1) van de openingsdag stond 's avonds al een uitgebreid verslag van de Philatelistendag. De openingsrede van de Bondsvoorzitter werd uitvoerig weergegeven en aan de tentoonstelling werd ook veel aandacht besteed:

De heer L. van Kuyk, voorzitter van de afdeling Nijmegen, sprak vervolgens een kort woord ter toelichting van de postze-

Afbeelding 2, het stempel van de 10e Nederlandsche Philatelistendag.

Afbeelding 3, beeld- en adreszijde van een prentbriefkaart met het stempel "Lilliput", in blauwe inkt.

gel-tentoonstelling, welke is ingericht in den kleinen foyer van „de Vereeniging" en zeer de moeite waard is. De bezitters toch van eenige der grootste en kostbaarste collecties hier ter stede hebben deze geëxposeerd. Van de gewone postzegels stippen wij aan een zoo goed als volledige Portugal-collectie, waaronder de complete St. Antonius-uitgave en geheel Oostenrijk met als groote bijzonderheid de gele Mercurius-courantzegel (1850-1856) en een stuk van den officieelen vliegpost Lemberg-Weenen.

Wat intusschen de meeste belangstelling op deze tentoonstelling zal wekken is een schitterende verzameling oorlogszegels, waarin men bijna de geheele geschiedenis van den oorlog terugvindt. Den Philatelisten onder onze lezers raden wij dan ook ten zeerste aan morgen, Zondag, de tentoonstelling te bezoeken. Tevens maken wij hun attent, dat het congres, dat morgenochtend van 9½-12 uur in "de Vereeniging" wordt gehouden, voor belangstellenden kosteloos toegankelijk is.

1933: Sprookjesstad (3)

In 1933 was er een compleet andere aanleiding voor de inrichting van een tijdelijk postkantoor. In dat jaar bracht een rondreizend gezelschap kleine mensen, met de naam Schaeffers Sprookjesstad "Lilliput", een bezoek aan Nijmegen. We hebben hier als eens uitgebreid over geschreven, dus we tonen nu alleen de beeldzijde en de adreszijde van een prentbriefkaart die in de Sprookjesstad te koop was. Het simpele gelegenhedsstempel had een verwisselbare datum en werd gebruikt van 29 april tot en met 7 mei 1933. Afdrukken zijn bekend in zwart en in blauw.

Afbeelding 4, aankondiging van de tentoonstelling (Arnhemse Courant, 2 juli 1936).

Afbeelding 5, het stempel "Nederlandsch Fabrikaat" van 9 juli 1936.

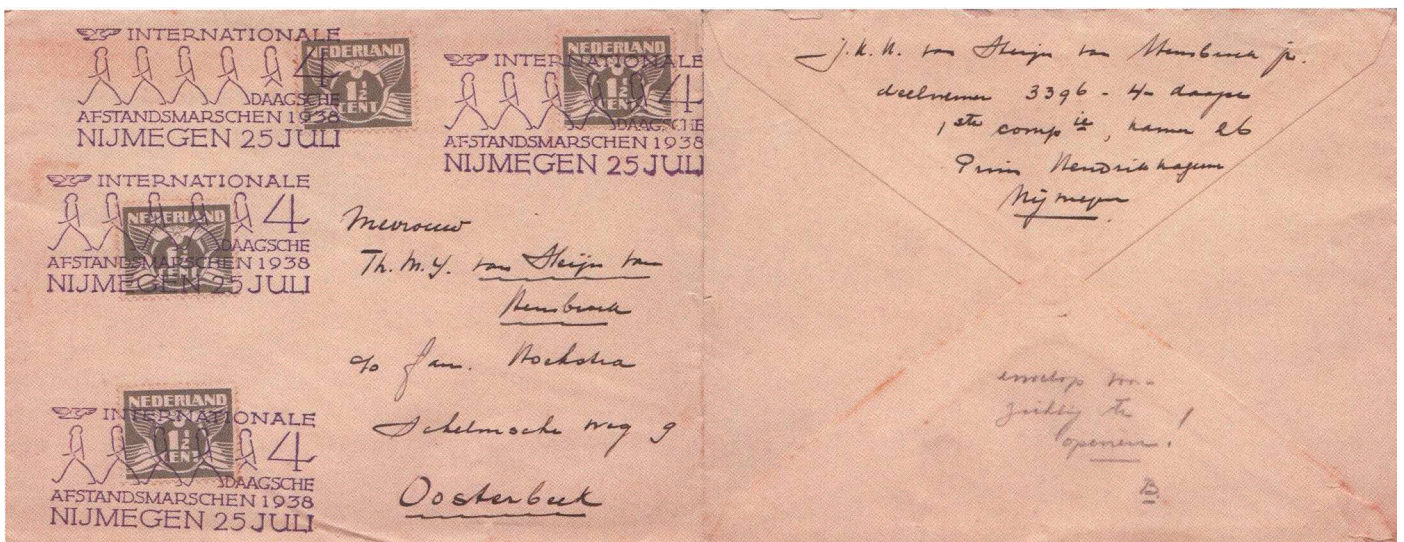
1936: Nederlandsch Fabrikaat (4-5)

Drie jaar later was een niet-filatelistische tentoonstelling aanleiding voor het gebruik van een gelegenhedsstempel. De tentoonstelling "Nederlandsch Fabrikaat" werd gehouden van 2 tot en met 11 juli 1936, natuurlijk in De Vereeniging. Het waren de crisissen, en in allerlei landen was er een tendens om de nationale industrie te promoten en het geld van consumenten binnen de landsgrenzen te houden. Ook in Nederland: "Koopt Nederlandsche waar, dan helpen wij elkaar" was het devies. Op machinestempels uit die tijd komt die leuze wel voor, maar het Nijmeegse tentoonstellingsstempel was sober uitgevoerd. De kartelrand (tandwiel) als het enige grafische element is een verwijzing naar industriële productie. Afdrukken in paars zijn bekend van alle tentoonstellingsdagen.

1938 en 1939: Vierdaagse (6-7)

Pas bij de Vierdaagse in 1938 werd in Nijmegen een interessanter gelegenhedsstempel gebruikt, dat niet alleen uit tekst bestond. Op het terrein van de Prins Hendrikkazerne, waar veel deelnemers waren ondergebracht, stond een tijdelijke brievenbus. Post die is die brievenbus gedeponerd was, kreeg een afdruk van het violette stempel met de wandelende figuurtjes.

In 1939 was de postvoorziening bij de Vierdaagse anders geregeld. De PTT had eerder dat jaar een compleet mobiel postkantoor in gebruik genomen, het zogeheten Autopostkantoor, dat bij grote evenementen werd ingezet.

Afbeelding 6, deelnemer nummer 3396 aan de Vierdaagse in 1938 was wandelaar en stempelverzamelaar. Hij frankeerde een interlokale brief (tarief 6 cent) met 4 postzegels, om vier afdrukken te krijgen, en schreef achterop: "envelop voorzichtig te openen!"

Afbeelding 7, bij de Vierdaagse van 1939 werd in het Autopostkantoor elke dag een bepaalde kleur stempelinkt gebruikt: maandag violet, dinsdag groen, woensdag rood, donderdag zwart, vrijdag groen en zaterdag rood.

Het stond van maandag tot en met zaterdag op het terrein van de Prins Hendrikkazerne en er werd een speciaal autopostkantoorstempel gebruikt, iedere dag in een andere kleur. Als of dat nog niet genoeg was, was op het terrein ook weer de tijdelijke brievenbus aanwezig. Op post uit die bus werd het 'oude' Vierdaagsestempel geplaatst. Voor stempelverzamelaars was er in 1939 dus volop keus.

1948-1954 Kinderzegels (8)

Het Autopostkantoor werd in de naoorlogse tijd veel ingezet bij verkoopacties van Kinderzegels. In de jaren 1948-1954 stond het elk jaar, met uitzondering van 1950, ook in Nijmegen. Het ging hierbij om de zogeheten Noodbus van de Nederlandse Spoorwegen, als vervanger voor het in de oorlog verdwenen Autopostkantoor 1. Er werd telkens een gelegenheidsstempel aangemaakt met de tekst 'Autopostkantoor' en de begin- en einddatum van de actie. In de jaren 1948, 1949 en 1951 stond in het stempel de afbeelding van een autopostkantoor, in 1952-1953-1954 werd een stempel gebruikt met een kaart van Nederland en de route die het Autopostkantoor in dat specifieke jaar aflegde.

Dagtekening van de poststukken vond plaats met een Nijmeegs handstempel, vaak kortebalkstempel Nijmegen 10.

Afbeelding 9, Stempel Auto-Postkantoor 1 van 25 februari 1953 op een enveloppe met een Watersnoodzegel.

1953: Watersnoodzegel (9)

In februari-maart 1953 maakte het Autopostkantoor een propagandatocht door Nederland om de Watersnoodzegel aan de man te brengen. Het voertuig deed daarbij op 25 februari Nijmegen aan. Er werd geen gelegenheidsstempel gebruikt: aangeboden post werd gestempeld met de openbalkstempels Auto-postkantoor 1 en Auto-postkantoor 2. Nijmeegse post is dus alleen te herkennen aan de datum 25 februari.

Afbeelding 8, poststukken met kinderzegels en de gelegenheidsstempels van het Autopostkantoor uit de jaren 1948-1954. In 1952 en 1953 werd hetzelfde stempel gebruikt als in 1954 maar dan met een ander jaartal. In 1950 kwam het Autopostkantoor niet naar Nijmegen.

Afbeelding 11, speciale envelop met gelegenheidsstempel en als dagtekeningstempel Auto-Postkantoor 2.

1953: Luchtmacht tentoonstelling (10-11)

Na de oorlogsjaren duurde het geruime tijd voordat er weer iets feestelijks georganiseerd werd in Nijmegen. De Vierdaagse was inmiddels wel weer op gang gekomen, maar zonder gelegenheidsstempels. De Luchtmacht tentoonstelling van 1953 was een groots evenement, midden in de stad, waarbij ook de populaire Prins Bernhard van de partij was. Het autopostkantoor stond van 27 juni tot en met 4 juli op de Nassausingel en op de aangeboden post werd het gelegenheidsstempel met de afbeelding van een vliegtuig geplaatst. Voor dagtekening werden de openbalkstempels Auto-postkantoor 2 en Autopostkantoor 3 gebruikt.

1957: Joodse Jeugddag (12)

Een heel ander evenement was de Joodse Jeugddag in 1957, een bijeenkomst van leerlingen van Joodse scholen uit het hele land, die in Nijmegen werd gehouden. De binnenactiviteiten vonden plaats in De Vereeniging, de buitenactiviteiten op het NEC-terrein. In het Nieuw Israëlitisch weekblad van 21-06-1957 werd de dag als volgt aangekondigd:

Jom Ha-Noar

De Joodse Jeugddag op 30 juni a.s. in het gebouw „De Vereeniging” en op de sportterreinen van de "N.E.C." te Nijmegen is voorbereid, d.w.z. de gehele, omvangrijke organisatie voor deze dag is geregeld. (...) Het Comité biedt ook dit jaar weer de kinderen een lunchpakket aan, zodat ze eventueel alleen voor brood voor de heen- en terugreis hebben te zorgen. Alleen uit de

Afbeelding 10, een vlieg stunt van Prins Bernhard ter gelegenheid van de Luchtmacht tentoonstelling in 1953 haalde de krant (Dagblad voor Noord-Limburg, 29 juni 1953).

Afbeelding 12, beeld- en adreszijde van een prentbriefkaart die verzorgd werd door het organisatiecomité van de Joodse Jeugddag in 1957. Niet alleen particulieren bestelden de kaart, ook postzegelhandelaars toonden belangstelling.

richting Enschede zal dit jaar een autobus rijden. Verder worden alle kinderen – dit op velerlei verzoek – per trein vervoerd. Ouders en kindervrienden, wilt u de Joodse jeugd, die uit meer dan 50 plaatsen uit Nederland samenkomt, bij hun spel en sport gadeslaan, wilt u genieten van de aanblik van deze massale bijeenkomst, komt dan zondag 30 juni in Nijmegen (Toegangsprijs tot de zaal en sportvelden voor volwassenen f2,50 p.p.). Postzegelverzamelaars denkt u aan het unieke Jom Hanoar-stempel met een Hebreuws opschrift van de Nederlandse Posterijen? U kunt de kaarten (25 cts. per stuk) nog bestellen bij mej. J. Rintel, Groen van Prinstererlaan 29 te Amersfoort.

Het gelegenheidsstempel van 30 juni werd geplaatst op alle post die in een speciale brievenbus in De Vereeniging werd gedeponeerd. Zoals uit het krantenbericht blijkt, heeft de organisatie speciale prentbriefkaarten van het stempel laten voorzien en die ook beschikbaar gesteld voor verzamelaars die niet naar Nijmegen kwamen.

1960: Paraat (13-14)

Midden in de Koude Oorlog deed de Nederlandse krijgsmacht veel aan promotie. Aan militairen was geen gebrek - de dienstplicht zorgde gelijkse voor een nieuwe lichte - maar de populariteit van het leger onder de bevolking kon wel wat verhoogd worden. Daarvoor diende de reizende Leger- en Luchtmacht tentoonstelling "Paraat" 1960, die op zeven plaatsen in het land te zien was. In Nijmegen was dat van 3 tot en met 11 juni, in de toenmalige Novumhallen aan de Nieuwe Markt.

Paraat 1960 naar Nijmegen

Demonstraties illustreren grote krijgsmachtexpositie

De tijd waarin de Nederlandse soldaat niet in Nijmegen of Ede, doch „ergens in Nederland” was gelegerd, is voorbij. Sinds de invoering van onderdagen in de kazernes en schoolreisjes voor de jeugd naar vliegbases en marinekampen, is de krijgsmacht niet meer met zo veel geheimzinnigheid omgeven. Dat zal nog eens extra blijken bij de grote leger- en luchtmacht tentoonstelling „Paraat 1960”, die de volgende week in Nijmegen wordt geopend. Ter gelegenheid van deze in de Novumhallen te houden expositie, zullen verschillende onderdelen van de krijgsmacht in deze stad interessante openbare demonstraties verzorgen.

De Novumhallen worden tentoonstellingsruimte

De „Paraat 1960” is te onderscheiden in twee afzonderlijke tentoonstellingen. Op dat open achterterrein komt het zware materieel te staan: o.a. Harvard lesvliegtuig, een straaljager (Thunderjet) en een mobiel radio-ontvang- en zendstation als bijdragen van de luchtmacht, een 49 ton zware Centuriontank en een 19 ton Shaffee-verkennertank vvan de cavalerie, een houtwizer en licht luchtdoelgeschut van de artillerie, een zware, terugstootbare vuurmond van de infanterie, voorts een in bedrijf zijnde reparatie-werkplaats en materieel van mobiele kolonnes.

De Novumhallen wordt volledig benut voor de expositie van kleiner materieel, uitrustingstukken, maquettes en plaatwerk. Weetgierige bezoekers zullen alle inrichtingen die zij wensen, kunnen krijgen bij tachtig expliciteurs. Voor filatelisten zal het aantrekkelijk zijn een brief te posten bij het veldpostkantoor in de Novumhallen. De postzegels krijgen dan twee speciale stem-pels.

De tentoonstelling, die vrij toegankelijk is, duurt van vrijdag 3 juni tot en met zaterdag 11 juni en is (uitgezonderd op Eerste Pinksterdag) dagelijks geopend van 1.30 tot 5 uur en van 7 tot 10.30 uur. De ochtenduren zijn gereserveerd voor bezoekers in groepsverband, voornamelijk militairen van het garnizoen Nijmegen en scholieren.

Ter gelegenheid van „Paraat 1960” zullen verscheidene openbare demonstraties worden gegeven:

Op vrijdag 3 juni, 's avonds om 9.30 uur precies, wordt op het Plein 1944 door het fanfarekorps der Genie, het fanfarekorps van het 1° bataljon fuseliers Prinses Irene en een exerci-

tie-afdeling van dit regiment in ceremonieel tenue een taptoe uitgevoerd. Op dinsdag 7 juni, 's avonds om 7 uur, maakt het Trompettenkorps van de Koninklijke Marechaussee langs een nog vast te stellen route een muzikale rondwandeling door de stad.

Eveneens op dinsdag, 's avonds om 7.45 uur, worden op de Goffertweide motordemonstraties gegeven door het motorteam van de Kon. Marechaussee.

Op woensdag 8 juni zullen 's middags om 3 uur duikers en kikvorsmannen van de Vaar- en Duikerschool demonstraties geven in de oude haven bij het slachthuis. Hier wordt dan ook gewerkt met stormboten.

's Avonds om 7.30 uur kan men in het Kronenburgerpark gaan kijken naar mannen van het korps Commandotroepen, die o.a. oefeningen aan de touwbaan zullen doen, afdelingen zullen verrichten en ongewapende gevechten zullen leveren. Om 8.30 u. 's avonds volgt op het Plein 1944 een concert, gegeven door de kapel van de Kon. Luchtmacht in ceremonieel tenue.

Op donderdag 9 juni, 's avonds om 7 uur, kan men op de Goffertweide gaan kijken naar helikopter-demonstraties.

Advertentie

HOTEL ERICA
Berg en Dal
Telefoon
K 8805—255

RECEPTIES

UCISS, de Union Catholique Internationale de Service Social. Er waren deelnemers uit allerlei landen, met name uit Zuid-Amerika, de officiële talen waren Frans, Duits, Engels, Nederlands en Spaans en er was sprake van "... het grootste simultaanvertaalsysteem dat ooit na de oorlog in ons land werd gebruikt". Waarom juist voor dit congres een gelegenheidsstempel is gefabriceerd, is niet duidelijk.

NIJMEGEN BEREIDT ZICH VOOR
Wereldcongres voor maatschappelijk werk
1200 deelnemers

(Van onze speciale verslaggever)

NIJMEGEN, 18 juli — Een tweehonderd deelnemers uit enkele tientallen landen worden in de laatste week van augustus te Nijmegen verwacht op het katholieke wereldcongres voor maatschappelijk werk. De internationale bijeenkomst wordt daar voor de tiende keer gehouden onder de vlag van de katholieke internationale vereniging voor maatschappelijk werk. Twee jaar is men reeds met de voorbereiding bezig. Veel aandacht hoort men te geven aan de vraagstukken van de ontwikkelingsgebieden. Het congresprogramma is „Maatschappelijk werk en menselijke welzijn”.

Bekende namen

Onder de sprekers voor de grote ochtendzittingen zijn twee bekende namen prof. dr. L. Neundorfer (Frankfurt), mgr. J. Gallagher (Washington), prof. dr. M. Lucchesi Modona (Bari), dr.

Abbeelding 13, aandacht in de lokale pers voor tentoonstelling Paraat 1960 (Nijmeegs Dagblad 28 mei 1960).

Het gelegenheidsstempel, zonder plaatsnaam en zonder datum, werd op poststukken gecombineerd met een normaal dagtekeningstempel ernaast.

1963: World Congress for Social Service (15-16)

Het Tiende Wereldcongres voor Maatschappelijk werk bracht van 23 t/m 30 augustus 1963 zo'n 1200 maatschappelijk werk(st)ers naar Nijmegen. Het congres was georganiseerd door de

Abbeelding 15, in de dagbladen werd vooral aandacht besteed aan de omvang van het congres, en het feit dat er driemaal zoveel vrouwen als mannen aan deelnamen.

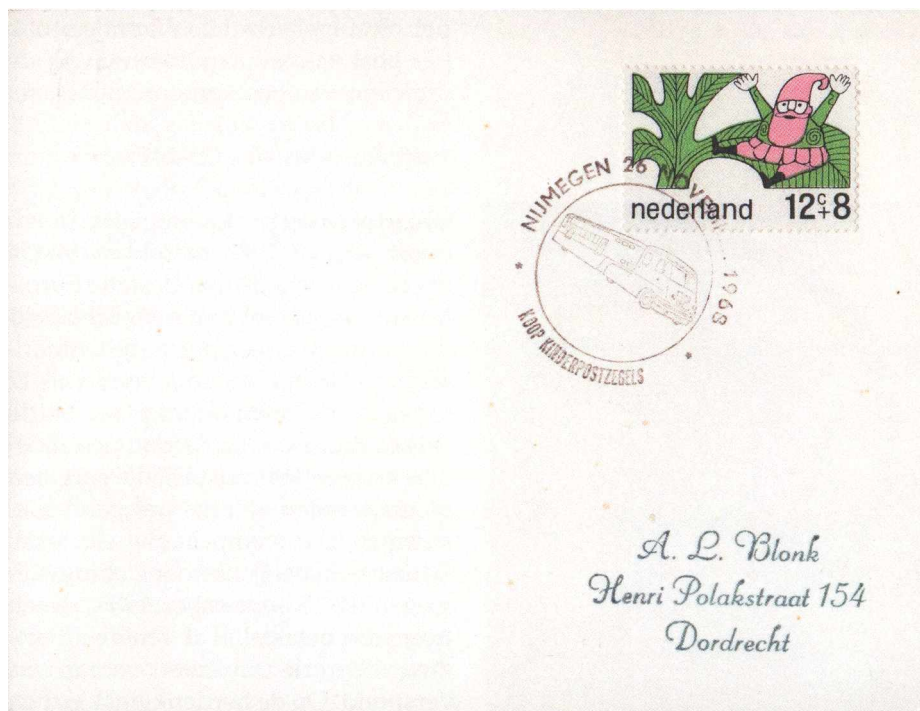
Abbeelding 14, de Pers- en Publiciteitsdienst van de PTT leverde stempelafdrukken voor gebruik in de filatelistische pers.

Abbeelding 16, in het gelegenheidsstempel staat het embleem van de UCISS.

Afbeelding 17, ICEM-blokje met twee afdrukken van het Nijmeegse stempel.

Afbeelding 18, Nijmeegs gelegenheidsstempel van het Autopostkantoor voor de Kinderzegelactie 1968; geen aparte dagtekening nodig.

1966: Vluchtelingenzegels (17)

Vluchtelingenjaar 1966, uitgeroepen door de ICEM, de Intergouvernementele Commissie voor de Europese Migratie. Het vluchtelingenprobleem in Europa had in die tijd niet zozeer betrekking op mensen die naar Europa gevlucht waren, maar op ontheemden die ten gevolge van de Tweede Wereldoorlog huis en haard binnen Europa waren kwijtgeraakt. Dat probleem was na twintig jaar nog steeds niet opgelost.

In Nederland werd een nationale inzamelingsactie gehouden, die voor een groot deel steunde op de verkoop van de zogeheten ICEM-postzegels. Om de zegels (van 18+7 cent en 40+20 cent, ook verkrijgbaar in een blokje) aan de man te brengen, maakte het Autopostkantoor weer een ronde door Neder-

land. Op 18 februari stond het kantoor in Nijmegen; er werd net als voor de andere standplaatsen een gelegenheidsstempel gebruikt met een afbeelding van Autopostkantoor 2 en de specifieke plaats en datum. Er waren ook speciale aantekenstrookjes beschikbaar, met het inschrift 'Nijmegen Postzegelactie Vluchtelingenvervoer'.

afdeling Nijmegen een nationale postzegel-jeugdtenoostelling, die — onder auspiciën van de Stichting voor het Philatelistisch Jeugdwerk in Nederland — van 20-22 oktober (herfstvakantie) zal worden gehouden in het Cultureel centrum De Lindenberg in de Karelstad.

Er zullen ongeveer 200 kaders worden ingericht door jeugdclubs, aangesloten bij de Stichting Jeugdwerk. Tevens zal gastvrijheid worden verleend aan de jeugdclub uit Bocholt (Duitsland), die vijftien kaders zal vullen.

Verder zullen er bijzondere inzendingen zijn, onder andere van het Nederlandse Postmuseum, Stichting Jeugdwerk en Gemeentearchief van Nijmegen.

SPECIALE ENVELOPPEN EN SLUITZEGELS

Ter gelegenheid van deze tentoonstelling zal een speciale tentoonstellingsenvelop worden uitgegeven. Een blanco envelop kost 50 cent. Voor verzending wordt 30 cent extra in rekening gebracht.

SPECIAAL STEMPEL

Wilt u deze enveloppen laten voorzien van het speciale stempel dan dient u elke envelop te voorzien van het gebruikelijke porto (binnen of buitenland) en van uw eigen adres.

Deze aldus geadresseerde envelop (het mogen er ook meer zijn) moet opnieuw in een gefrankeerde envelop worden gezonden aan:

M L. van Houdt, Schepenstraat 20, Nijmegen.

Wij zullen er voor zorgen dat de enveloppen voorzien worden van het speciale poststempel.

GEHEEL VERZORGDE ENVELOPPEN

U kunt ook geheel verzorgde speciale enveloppen bestellen. Deze enveloppen filatelistisch gefrankeerd kosten per envelop f 1,—. Wilt u er meer, dan het aantal x f 1,—. Geeft u wel duidelijk de adressen op waarheen deze enveloppen gezonden moeten worden. Dit kan op het girostrookje of afzonderlijk per brief.

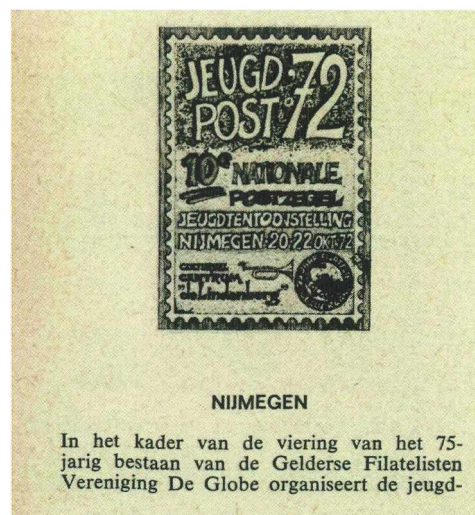
SLUITZEGELS

Ter gelegenheid van deze tentoonstelling zijn velletjes van twaalf sluitzegels uitgegeven. Deze sluitzegels kunt u bestellen: drie velletjes voor f 1,— plus 30 cent verzendkosten.

BETALING

Enveloppen en sluitzegels kunt u bestellen door overschrijving van het verschuldigde bedrag op postgiro 2144893 ten name van Penningmeester tentoonstelling 1972 Jeugdfilatelisten De Globe, Schepenstraat 20, Nijmegen.

Op de mededelingenstrook of op de achterzijde het bestelde duidelijk omschrijven. Secretariaat Jeugdpost '72: Postweg 37, Nijmegen. Telefoon 08800-21596.

Afbeelding 19, Aankondiging van de tentoonstelling Jeugdpost in Philatelie 1972-06, met informatie over het bestellen van stempelaafdrukken, enveloppen en sluitzegels.

Afbeelding 20, compleet verzorgde envelop, met als extraatje een sluitzegel van Jeugdpost 1972. Let op de afbeelding van de Stevenstoren in het stempel.

1968: Kinderzegels (18)

Bij de verkoop van Kinderzegels zette de PTT vaak het Autopostkantoor in, hebben we eerder gezien. In de gebruikte gelegenhedenstempels stond meestal geen specifieke plaatsnaam en datum. Alleen in 1968 werd in het Autopostkantoor een stempel met plaatsnaam Nijmegen gebruikt: een afbeelding van het autopostkantoor met daaromheen de tekst 'Nijmegen 26 november 1968 / Koop Kinderpostzegels'. Dit is dus een echt Nijmeegs gelegenhedenstempel.

1972: Tentoonstelling Jeugdpost (19-20)

De '10e Nationale Postzegel jeugdten-toonstelling Jeugdpost 1972' vond plaats in De Lindenberg, van vrijdag 20 tot en met zondag 22 oktober 1972. In het juninummer van Philatelie was de tentoonstelling al ruim aangekondigd.

We kunnen u een tentoonstellingsenvelop laten zien met het gelegenhedenstempel en aan de voorzijde geplakte sluitzegel. De envelop is gepost in de speciale brievenbus die in De Lindenberg stond, en niet behandeld in het tijdelijke postkantoor, dat alleen op de tweede tentoonstellingsdag (zaterdag 21 oktober) functioneerde.

1976: Vierdaagse (21)

De Vierdaagse van 1976 werd gelopen van dinsdag 20 juli tot en met vrijdag 23 juli. De PTT plaatste een tijdelijke brievenbus bij De Vereniging en voorzorg de daar ingeleverde post van het gelegenhedenstempel '60e Vierdaagse KNBLO / Nijmegen 20-23 juli 1976' plus een dagtekeningstempel.

Afbeelding 22, het thematisch goed bruikbare, maar in eerste instantie wat rommelig ogende gelegenhedenstempel voor de tentoonstelling 'Schuttersgilden in het Gelderse'.

Afbeelding 21, herdenkingsenvelop met het gelegenhedenstempel van de Vierdaagse in 1976. Omdat het om de 60e Vierdaagse ging, had de PTT ook een herdenkingszegel uitgebracht.

Veel van deze stukken zijn gefrankeerd met de Vierdaagsezegel uit hetzelfde jaar; postzegelhandel Arendzen en stickerleverancier Verhees produceerden een herdenkingsenvelop.

1977: Schuttersgilden (22)

Van 7 mei t.e.m. 5 juni werd in de Commanderie van St. Jan van de tentoonstelling 'Schuttersgilden in het Gelderse' gehouden. In de Commanderie stond een tijdelijke brievenbus; de ingeleverde post werd op het postkantoor voorzien van het gelegenhedenstempel en een dagtekeningstempel. Stempelafdrucken konden ook per post aangevraagd worden bij de directeur van postkantoor Nijmegen.

1985: Euro-Musica (23-24)

Onze toen nog prille vereniging Novipost was in 1985 betrokken bij de organisatie van de manifestatie Euro-Musica, een combinatie van muziekuitvoeringen en een postzegeltentoonstelling. De manifestatie vond van 12 tot en met 15 september plaats in de Schouwburg en daar stond een tijdelijke brievenbus voor post die voorzien moest worden van het gelegenhedenstempel. Dat stempel, met de tekst 'Muziek-Filatelie Tentoonstelling Nijmegen 12-15 september 1985', week trouwens behoorlijk af van de afbeelding die in de publiciteit vooraf was verspreid. Op de herdenkingskaart en -envelop ziet men vaak de muziekpostzegels uit 1985.

1988: Filatelieloket (25 op voorkant)

Herinnert u zich het filatelieloket nog? Een speciaal loket op grotere postkantoren dat enkele uren per week ten dienste stond van verzamelaars. Een postbeambte met alle tijd om zorgvuldig hoekblokken uit te scheuren en een rijtje filatelisten (of beleggers) die geduldig hun beurt afwachtten. Kom daar nu maar eens om!

Toen dit fenomeen al aardig op zijn eind liep, besloot de PTT dat alle filatelieloketten een speciaal dagtekeningstempel met een plaatselijk motief zouden krijgen. Voor Nijmegen werd de Stevenskerk als motief gekozen; het filatelieloketstempel was vanaf 19 maart 1988 in gebruik. Het werd in juni 2001 buiten gebruik gesteld en had opgestuurd moeten worden naar het Museum voor Communicatie, maar dat is niet gebeurd: het stempel is verdwenen.

1988-1996: Vierdaagse (26)

We kondigden het in het begin van dit artikel al aan: Nijmeegse gelegenhedenstempels zijn vaak Vierdaagsestempels. Het neemt te veel ruimte in om al deze stempels 'op stuk' te laten zien, daarom ziet u hier alleen uitsneden. Het vrijwel altijd aanwezige dagtekeningstempel moet u er maar bij denken. Enkele afbeeldingen zijn overgenomen uit Stempelnieuws van de PTT.

2008: NBFV (27)

Voor zover wij weten is in 2008 voor het laatst een Nijmeegs gelegenhedenstempel gebruikt. Aanleiding was het eeuwfeest van de Nederlandse Bond van Filatelistenverenigingen, ofwel onze eigen Bond (tegenwoordig

Afbeelding 27, gelegheidsenvelop met zegel en stempel voor 100 jaar NBFV. De viering vond plaats in Oosterhout (gemeente Nijmegen), maar op de envelop werd een erbidwaardiger gebouw afgebeeld.

KNBF). Onze 25-jarige vereniging Novipost hield een grote filatelistische manifestatie in De Klif in Oosterhout, met onder meer een tentoonstelling en het Bekertoernooi, het latere Jo Toussaint-Toernooi. Afdrukken van het jubileumstempel van de Bond met plaatsnaam Nijmegen en datum 24 februari waren onder meer verkrijgbaar op een speciale envelop met een afbeelding van de Belvédère.

Stempeloverzicht

In de tabel op pagina 21 zetten we de stempels nog eens op een rijtje. De catalogusnummers in kolommen 4 en 5 zijn overgenomen uit de catalogus van Van der Wart 2) en het stempeloverzicht van Cees Janssen 3).

Jac Spijkerman en Jos M.A.G. Stroom

Afbeelding 23, In persberichten was een stempelontwerp verspreid dat niet het definitieve zou blijken (Het Vrije Volk, 21 september 1985).

Afbeelding 24, gelegheidskaart en -brief voor Euro-Musica 1985, met het gelegheidsstempel op de muziekzegels van dat jaar: 50 cent voor een kaart en 70 cent voor een brief.

Ter gelegenheid van de **73e Vierdaagse** te Nijmegen, van 18 tot en met 21 juli 1989, wordt een bijzonder poststempel gebruikt.
Te stempelen correspondentie toezenden aan de directeur van het hoofdkantoor, postbus 99100, 6500 NA Nijmegen.
Op de envelop vermelden: 'stempel 73e Vierdaagse'.

Ter gelegenheid van de **74e Vierdaagse KNBLO** te Nijmegen, van 17 tot en met 20 juli 1990, wordt een bijzonder poststempel gebruikt.
Te stempelen correspondentie kunt u toezenden aan de directeur van het hoofdkantoor, postbus 99100, 6500 NA Nijmegen.
Op de envelop vermelden: 'stempel 74e vierdaagse'.

Afbeelding 26, Afdrukken van de Vierdaagsestempels uit de jaren 1988-1996.

Noten

1. Voor het zoeken naar krantenberichten hebben we gebruik gemaakt van de onvolprezen website delpher.nl.
2. F.W. van der Wart, Reclamehandstempels en Gelegenhedsstempels. 6e druk, Po&Po 1988
3. C. Janssen, Inventarisatie Poststempels. Gepubliceerd op de website van de Nederlandse Academie voor Filatelie (<http://poststempels.nedacademievoorfilatelie.nl/>).

Tabel met een overzicht van de Nijmeegse gelegenheidsstempels

jaar	Datum	Gelegenheid	vd Wart	Janssen
1919	6 september 1919	10 ^{de} Nederlandsche Philatelistendag	31	826
1933	29 april-7 mei 1933	Schaefer's Sprookjesstad Lilliput	122	827
1936	2-11 juli 1936	Tentoonstelling "Nederlandsch Fabrikaat"	169	828
1938	25 - 30 juli 1938	Int. 4-Daagsche Afstandsmarschen 1938	215	829
1939	24-29 juli 1939	Autopostkantoor Nijmegen 4-Daagsche	234 A-H	380
1939	24-29 juli 1939	Int. 4-Daagsche Afstandsmarschen 1939	235	
1948	10 december 1948	Kinderzegelactie Autopostkantoor	339 + 339y	
1949	8 december 1949	Kinderzegelactie Autopostkantoor	358 + 358u	
1951	4 december 1951	Kinderzegelactie Autopostkantoor	401 + 401t	
1952	10 december 1952	Kinderzegelactie Autopostkantoor	425 + 425u	
1953	25 februari 1953	Watersnoodactie Autopostkantoor	426 + 416n	
1953	14 december 1953	Kinderzegelactie Autopostkantoor	447 + 447k	
1953	27 juni - 4 juli 1953	40 Jaar mil. Luchtvaart Luchtmachtstad	436	831
1954	10 december 1954	Kinderzegelactie Autopostkantoor	469 + 469i	
1957	30 juni 1957	Joodse Jeugddag	514	832
1960	3 -11 juni 1960	Leger- en Luchtmacht-tentoonstelling "Paraat"	585 + 585d	833
1963	23 - 30 augustus 1963	Xth World Congress for Social Service	685	834
1966	18 februari 1966	Postzegelactie Vluchtelingenvervoer	775	835
1968	26 november 1968	Kinderzegelactie Autopostkantoor	927	836
1972	20 - 22 oktober 1972	10 ^e Nationale Postzegeljeugd tent. Jeugdpost '72	1023	837
1976	20- 23 juli 1976	60 ^e Vierdaagse KNBLO Nijmegen	1113	838
1977	7 mei-5 juni 1977	Tentoonstelling 'Schuttersgilden in het Gelderse'	1123	839
1985	12 -15 september 1985	Muziek Filatelie Tentoonstelling	1378	
1988	19-22 juli 1988	72e Vierdaagse KNBLO Nijmegen		
1989	18-21 juli 1989	73e Vierdaagse KNBLO Nijmegen		
1990	17-22 juli 1990	74e Vierdaagse KNBLO Nijmegen		
1991	16-29 juli 1991	75e Vierdaagse KNBLO Nijmegen		
1992	21-24 juli 1992	76e Vierdaagse KNBLO Nijmegen		
1993	20-23 juli 1993	77e Vierdaagse KNBLO Nijmegen		
1994	19-22 juli 1994	78e Vierdaagse KNBLO Nijmegen		
1995	18-21 juli 1995	79e Vierdaagse KNBLO Nijmegen		
1996	16-19 juli 1996	80e Vierdaagse KNBLO Nijmegen		
2008	2 februari 2008	100 jaar KNFB		